

Hodnotenie environmentálnych škôd na chránených druhoch a biotopoch európskeho významu

Základné pojmy zo Smernice o biotopoch, Smernice o vtákoch a zákona *NR SR č. 543/2002 Z. z. a Trestného zákona*.

Milan Janák, janak@daphne.sk

Smernica Rady 92/43/EHS z 22. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Smernica o biotopoch)

- Prijatá v roku 1992 (EÚ 12)
- U nás sa vykonáva cez Zákon NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny
- Cieľom smernice je prispievať k zabezpečeniu biologickej rôznorodosti prostredníctvom ochrany prirodzených biotopov divokej fauny a flóry na európskom území členských štátov EÚ (čl. 2)
- Vytvára sa súvislá európska ekologická sústava osobitných chránených území - Natura 2000 (čl. 3), pozostávajúca z lokalít typov biotopov uvedených v Prílohe I. a biotopov druhov uvedených v Prílohe II. (u nás územia európskeho významu). Sústava Natura 2000 zahŕňa chránené územia klasifikované členskými štátmi podľa smernice 79/409/EHS (u nás chránené vtáčie územia).
- Každý členský štát prispieva k vytvoreniu Natura 2000 úmerne... navrhne lokality ako osobitné chránené územia (čl. 4).

Smernica o biotopoch (pokračovanie):

- Príloha IV. - živočíšne a rastlinné druhy, o ktoré má spoločnosť záujem a ktoré si vyžadujú prísnu ochranu.
- **Za chránené druhy a biotopy v zmysle smernice a zákona NR SR č. 359/2007 Z. z. sa pokladajú chránené druhy a chránené biotopy európskeho významu.** Ide o druhy zaradené do Príloh II. a IV. smernice 92/43/EHS o biotopoch, typy biotopov z Prílohy I. tejto smernice.
- Čl. 6 – povinnosť primerane hodnotiť vplyv akýchkoľvek zámerov alebo projektov na územia sústavy Natura 2000. Projekt s významným negatívnym vplyvom sa môže realizovať iba v prípade vyššieho verejného záujmu a iba ak nie sú možné alternatívne riešenia. Zároveň je potrebné prijať kompenzačné opatrenia - charakterom veľmi podobné nápravným opatreniam smernice 2004/35/ES.
- Čl. 17 – povinnosť podávať správu o stave druhov a biotopov európskeho významu (tzv. reporting) - založená na výsledkoch monitoringu.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES o ochrane voľne žijúceho vtáctva (Smernica o vtákoch)

- Prijatá v roku 1979, v roku 2009 rekodifikovaná
- U nás sa vykonáva cez Zákon NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny
- Na ochranu vybraných druhov vtákov z Prílohy I. Smernice o vtákoch sa vyhlasujú osobitné chránené územia (u nás chránené vtáčie územia), kt. sú tiež súčasťou sústavy Natura 2000.
- Záväzky vyplývajúce z článku 6 ods. 2, 3 a 4 Smernice o biotopoch platia aj pre chránené vtáčie územia klasifikované podľa Smernice o vtákoch.
- Za chránené druhy v zmysle zákona NR SR č. 359/2007 Z. z. sa pokladajú aj druhy vtákov z prílohy I. smernice 2009/147/ES o vtákoch.

Zákon NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny a Vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z. z.

- Priaznivý stav biotopu a druhu je definovaný rovnako ako v zákone NR SR č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd
- Spoločenská hodnota druhov a biotopov (§ 95) - vyjadruje najmä ich biologickú, ekologickú a kultúrnu hodnotu, pričom sa určuje s prihliadnutím na ich vzácnosť, ohrozenosť a plnenie mimoprodukčných funkcií. Využíva sa pri stanovovaní ujmy z nepovoleného nakladania s chránenými druhmi a biotopmi a používa sa tiež pri vypracúvaní znaleckých posudkov.
- Výška spoločenskej hodnoty je určená Vyhláškou MŽP SR č. 24/2003 Z. z.; čiastočne reflektuje aj tzv. ekosystémové služby, ktoré zákon definuje ako prínosy a úžitky, ktoré poskytujú prirodzene fungujúce ekosystémy.
- Kompenzačné opatrenia – ak sa projekt realizuje z dôvodov prevládajúceho verejného záujmu napriek významným negatívnym vplyvom na Natura 2000.

Hodnotenie environmentálnej škody na chránených biotopoch a druhoch z pohľadu Zákona o ochrane prírody a krajiny a vyhášky:

- Je dôležité, či došlo k poškodeniu alebo zničeniu biotopov (biotopov druhov).
- Poškodenie biotopu - narušenie jeho špecifickej štruktúry, obmedzenie jeho funkcie a obmedzenie existenčných podmienok jeho typických druhov, pričom je ešte možná obnova
- Zničenie biotopu - úplný zánik jeho špecifickej štruktúry, funkcie aj existenčných podmienok jeho typických druhov, pričom obnova už nie je možná.

Definícia škody v Trestnom zákone

- § 124 Trestného zákona: škoda na životnom prostredí = ekologická ujma + majetková škoda
- Ekologická ujma (Zákon č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí) - strata alebo oslabenie prirodzených funkcií ekosystémov vznikajúce poškodením ich zložiek alebo narušením vnútorných väzieb a procesov v dôsledku ľudskej činnosti.
- Majetková škoda (Trestný zákon) - úbytok na majetku alebo právach prípadne získanie neoprávneného prospechu; započítavajú sa do nej aj náklady na uvedenie ž.p. do pôvodného stavu
- § 126 TZ - pri výpočte ujmy alebo škody na životnom prostredí prípadne na chránených druhoch rastlín a živočíchov sa vychádza aj z hodnoty veci určenej zákonom (spoločenská hodnota zničených biotopov, druhov, resp. jej úbytok)